

PR. DOVYDAITIS.

Materija, kunai, jų skirstymas ir svarbiausios bendrosios ypatybės.

§ 6. Materija ir jos susiburimai. Tai, iš ko yra kiekvienas kunas, vadinama materija. Kiekvienas atskiras kunas tai vis atskiras materijos susiburimas.

Pav., kylantieji iš kamino dumai, vandens lašas, plaukas, medžio gabalas, bykoks augalas ar gyvulys — vis tai atskiri materijos susiburimai, vis tai atskiri kunai.

Ne visų kunų materija vienoda.

Pav., geležis, vanduo, oras — įvairios materijos kunai.

Ir ta pati kuno materija gali būti keliariopame stovyje.

Pav., vanduo šulinyje paprastai esti ramumo stovyje, upėje — judėjimo stovyje, įkaitintame puode — virimo ir garavimo stovyje.

Gamtamokslis paiso trejopo materijos stovio: kieto, skysto ir gaziško (dujinio).

Pav., geležies materija susiburus kietan stovin, vandens — skystan, oro — gaziškan.

§ 7. Trejopas kunų skirstymas. Paisant trejopo materijos stovio ir visi kunai skirstomi trimis eilėmis: kietieji, skystieji, gaziški.

P a t i r i m a i. Akmeniui sumušti, medžiui atlaužti, kreidai sutrupinti, siului ir net plaukui nutraukti reikia didesnės ar mažesnės pastangos.

I š v a d a. Kietųjų kunų medega daugiau ar mažiau stipriai susikibus. Todėl visi kietieji kunai patį visuomet turi kokią nors formą.

Są v o k o j i m a s. Kietaisiais vadinami kunai, kurių materija stipriai susikibus ir kurie patįs turi formą.

P a t i r i m a i. Perskirti vandens materiją iškūšant vandenin pirštą arba ir visą ranką, beveik nereikia jokios pastangos. — Vanduo pigu perpildinėti iš vieno indo kitą. Palietas, jis ir pats išsiskirsto ant grindų.

I š v a d a. Vandens materija tik labai silpnai susikibus. Todel visi skystieji kunai (skystimai) patįs neturi formos. Jie visuomet savo formą priderina indui, kurin supilami.

Są v o k o j i m a s. Skystaisiais (skystimais) vadinami kunai, kurių materija silpnai susikibus ir kurie patįs neturi formos.

P a t i r i m a i. Dumai iš kamino ir garas iš puodo kildami visuomet skirstosi į šalis. — Atkimšus zelterinio vandens butelį, pradeda burbulėliais iš jo kilti gazas, kuriam išėjus, butelyj palieka paprastas vanduo. — Gazas, pasidariusis giros butelyj, dažnai išmuša kamštį; jei kamštis aprištas, kaikada butelis sutruksta. Bekemšant, kamštis smarkiai išlekia garsiai pokšteldamas, ir nesuskumbant supilstyti į stiklus, visas skystimas putomis iš butelio išbėga.

I š v a d a. Gaziškų kunų (gazu) materija netiktai neiek nesusikibus, bet priešingai, skirstosi į visas šalis. Todel gazai galima laikyti tiktai aklinau uždarytuose induose.

Są v o k o j i m a s. Gaziškais (gazais) vadinami kunai, kurių materija stengiasi išlakioti į visas šalis.

Pavadinkite kietuosius, skystuosius ir gaziškus kunus matomus kambarij? virtuvėj? lauke? Kokių dar daugiau žinote skystųjų ir gaziškų kunų?

§ 8. Materijos perėjimas iš vienokio stovio kitokin.

P a t i r i m a i. Vandenį, paprastai kuną skystą, žinome sušalus virstant ledu — kunu kietu, sušilus virstant vandens garu — kunu gazišku. — Geležis, paprastai kunas kietas, smarkiai įkaitinta tirpsta, vadinasi, darosi kunu skystu; įkaitinus tajį skystimą dar daugiau, jis virsta geležies garu — kunu gazišku. — Oras, paprastai kunas gaziškas, betgi smarkiai atšaldytas virsta skystimu, kurį šaldant dar daugiau galima paversti kunu visai kietu.

I š v a d a. Ta pati materija gali buti visokeriopame trejopame stovyje. Materijos perėjimas iš vienokio stovio kitokin pridera nuo šilimos.

P r a n e š i m a s. Koks bebutu kietųjų, skystųjų ir gaziškų kunų skirtingumas, laikame betgi jie visi kiti į kitus panašūs, visi turi kaikurių visiems b e n d r ų ž y m i ų, kaip sakoma, b e n d r ų j ų y p a t y b i ų.

ERDVINIS KUNŲ IŠSIPLĖTIMAS.

§ 9. P a t i r i m a i. Skobnis, vanduo stiklinėje, oras kambaryje visomis šalimis turi ribas, kurios daugiau ar mažiau išsiplėtusios. Todel šie kunai užima mažiau ar daugiau vietos, tikriau tariant, e r d v ė s. Tokiais esti ir visi kunai apskritai. Tokio kuno, kuris neužimtu erdvės, negalime įsivaizdinti. Kiekvienas kunas visuomet išsiplėtęs erdvėje visomis linkmėmis (krypsniais).

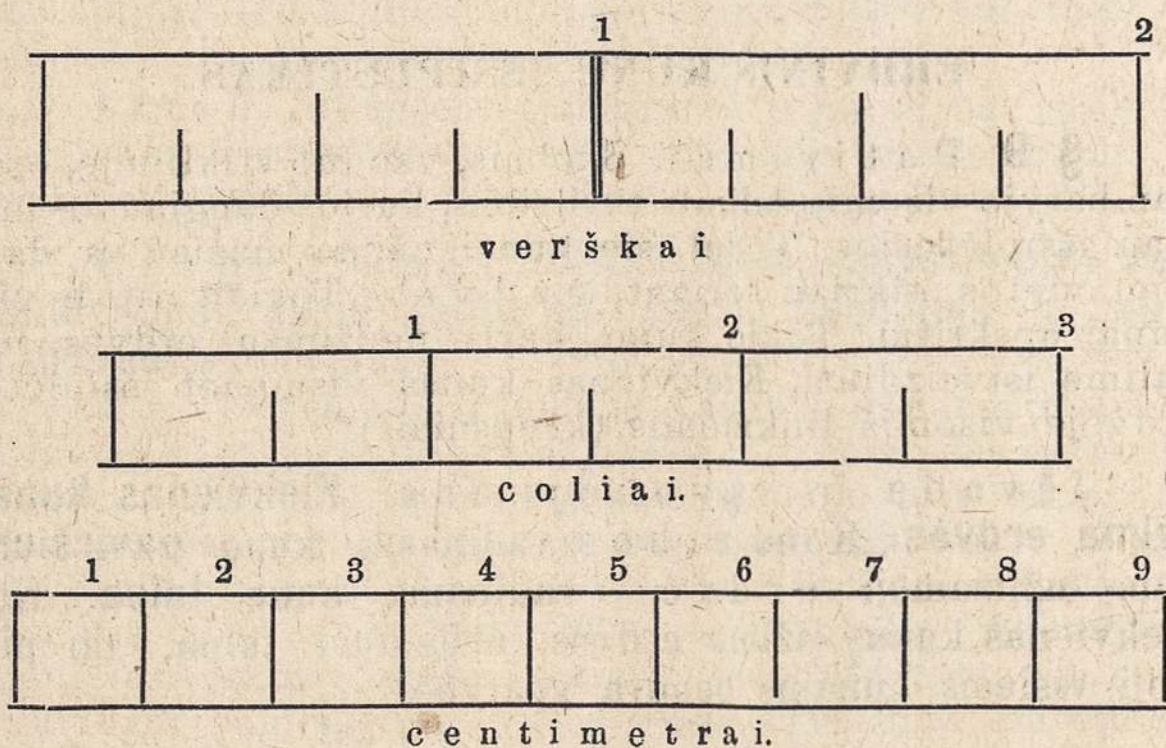
I š v a d a ir s a ŗ v o k o j i m a s. Kiekvienas kunas užima erdvės. Kuno r i b o s vadinama kuno paviršium, kuno užimamoji e r d v ė — vadinama kuno talpa. Kad kiekvienas kunas užima erdvės, arba turi talpą, tai pirmoji visiems kunams bendra ypatybė.

§ 10. Kunų matavimas. Tiek savo paviršium, tiek talpa kunai dideliai nelygūs. Jie įvairaus dydžio. Kunų dydis sužinoma matavimu.

Matuoti, tai vieną dydį lyginti su kitu žinomu tos pačios rūšies dydžiu (mastu, saiku). Visi kunai matuojami trimis viena kitai stačiomis linkmėmis: ilgio, pločio, augščio (storio, gylio).

M a s t a i ir s a i k a i. Neperdidelių daiktų ilgį, plotį ar augštį žmonės paprastai matuoja sprindžiais, pėdomis, žingsniais, alkunėmis, sieksniais; stori—pirštais, plaštakomis; apvalius daiktus—gniauztais, glėbiais; gilumą stuomenimis. Valstybiniais ilgio maistais pas mus buvo mylia, varstas, sieksnis, pėda, colis, aršinas, verškas. Labai parankūs, todel beveik visame pasaulyje vartojami, Francijos mokslininkų nustatyti m e t r i š k i e j i mastai ir saikai. Jų pagrindu padaryta m e t r a s esantis viena keturiasdešimtmilijoninė žemės apskritumos dalis. Metras kiek trumpesnis už pusę sieksnio (apie $22\frac{1}{2}$ verško arba 29 colius). Metras dalinamas dešimčia d e c i m e t r ų, kiekvienas decimetras dešimčia c e n t i m e t r ų, kiekvienas centimetras dešimčia m i l i m e t r ų; taigi decimetras yra viena dešimtinė, centimetras viena šimtinė, mili-

metras viena tukstantinė metro dalis. 1000 metrų padaro vieną kilometrą, kuris bent kiek trumpesnis už varstą (apie 470 sieksnių). Verškų, colių ir centimetrų dydis matyti iš šiojo braižinio:

Kunų paviršius matuojamas kvadratiniais mastais: kvadratiniais coliais, verškais, pėdomis, aršinais, ir t.t. arba kvadratiniais centimetrais, milimetrais, decimetrais, metrais ir t.t. Kunų gi talpa matuojama kubiniais mastais: kubiniais coliais, verškais, milimetrais, centimetrais ir t.t.

Skistimų talpa matuojama bosais, kibirais, kvortomis, puskvortėmis, stiklinėmis ir k. Metriškuose saikuose skystimų talpai matuoti imama kubinis decimetras, kuris čia vadinama l i t r a s — Būramųjų kunų — susidedančių iš palaidų mažų kietųjų kunų dalelių — javų, miltų, vaisių talpa matuojama silkinėmis, purais, puspuriais, gorčiais ir k.

Pasidirbdinę metro ilgio mastą ir padalinę jį decimetrais bei centimetrais sumatuokite ilgį įvairių daiktų: pašelių, plunksnakočių, linijų, suolų, skobnio, rašomosios lentos, kambario, ir įsirašykite sąsiuvinin. Sumatavę ilgį ir plotį knygų ir sąsiuvinų centimetrais, padaugindami ilgį pločiu suskaičiuokite tų daiktų paviršių. Suskaičiuokite tokiu pat būdu paviršius skobnio, rašomosios lentos, durų, kambario grindų. Pasidirbdinę kubinį centimetrą iš medžio, muilo, bulvės, vaško ar kitokios tinkamos medagos sumatuokite juo talpą mažų stačiakampių dėželių. Padirbdinkite iš kartono vieną kubinį decimetrą, paskui vieną šoną išėmę pripildinkite jį smėlio ir supilkite smėlį į litro butelį.

NEPRASISMERKIAMYBĖ.

§ 11. P a t i r i m a i. Niekas negali eiti per sieną arba pro uždarytas duris. — Du moksleivių vienu laiku negali atsisėsti ton pačion vieton. — Vieton skobnies, kedės, rašalinės, kreidos gabalėlio niekaip negalima padėti jokio kito daikto, kol jie nebus iš tos vietos paimti. — Kalant vinį murinėn sienon, sienos dalelės vinies išstumtos bira žemėn. Ir pavyksta tik tuomet vinis įkalti, kaip ji įstengia sienos daleles praskirti į šalis.

I š v a d a. Kietieji kunai savo užimamosios vietos tuo pačiu laiku neužleidžia kitam kunui.

P a t i r i m a i. Sklidinai pripilton stiklinėn vandens daugiau nebeįpils. — Kišant sklidinai pripilton stiklinėn pirštą, vandens nusilies. Taip pat įleidžiant akmenuką ar kitą kokį sunkesnį daiktą. — Valtis tegali plaukti tiktai praskirdama į šalis vandenį, kuris paskui valtį vėl skubina jos vietą užimti.

I š v a d a. Kietieji kunai gali užimti vietos skystimuose tiktai pastaruosius praskirdami ir pašalindami jų lygiai tiek, kiek užima vietos patįs. Vadinasi ir skystieji kunai savo turimosios vietos tuo pačiu laiku neužleidžia kitiems kunams.

B a n d y m a i. 1. Ėmę tuščią butelį ir paprastą pilstynę, pilstynės kaklelį pavynioję sušlapintu skaruliu ir įstatę į butelį dručiau paspaudus, idant tarp pilstynės ir butelio nebliktu skylių orui išeiti, pilkime vandens. Vanduo niekaip nebėgs buteliu. Tai delto, kad esąs butelyje oras, patsai neturėdamas kur išeiti, neleidžia butelin vandens. Pilstynę kilstelėjus arba ištačius ją neapvyniotą, kad tarp jos kaklelio ir butelio kraštų būtų skylių orui išeiti, vanduo butelin bėgs, kaip paprastai. — 2. Paėmę butelį su plačiu kaklu ir užkimšę jį kamščiu su dviem skylėmis, vienon dručiai įstatykime pilstynę, kiton sulenktą stiklinę trubelę su užmauta ant galo gumine žarnele. Pirštais suspaudus žarnelę tiek, kad neitu per ją oras, pilkime vandenį pilstynėn. Vanduo butelin nebėgs. Žarnelę atleidus, vanduo bėgs. Įleidus žarnelės galą vandenin bus matyti, kaip burbulėliais eis iš jos oras. — 3. Tuščią stiklinę (arba tuščią butelį) apvožus išpauskim vandenin. Tik nedaug vandens įeis stiklinėn iš apačios. Vis tai delto, kad esąs stiklinėje oras neužleidžia vandeniui savo vietos. Pavertus stiklinę šonu, oras burbulais kils iš po stiklinės laukan, ir jo vieton įeis stiklinen vanduo. — 4. Ant dugno vandens pripilto indo padėki-

me akmenuką ar kitą kokį vandenį grimstantį daiktą ir pavožkime jį stikline ligi indo dugno. Iš vandens pradės kilti burbulais akmenuko išbruktas oras. — 5. Paleiskime ant vandens plaukti medžio gabalėlį ir pavožkime stikline. Vandens paviršių su plaukančiu gabalėliu oras po stikline nuspaus žemiau, negu bus vandens paviršius aplinkui stiklinei.

Iš v a d a. Ir oras savo laikomosios vietos tuo pačiu laiku neužleidžia kitam kūnui.

B e n d r a i š v a d a. Bykokio vieno kūno materijos užimamoji erdvė tuo pačiu laiku negali būti užimta bykokio kito kūno materijos. Ši antroji visokiai materijai, todėl ir visiems kūnams, bendra ypatybė vadinama n e p r a s i s m e r k i a m y b e.

§ 12. Netaisyklingų kūnų talpos matavimas. Neprasimerkiamybė duoda sumatuoti talpą netaisyklingos formos kūnų, t. y. kūnų neapribotų plokštėmis su stačiais kampais, pav., peilio, rakto, rašalinės, akmenuko ir k. Tam reikalui naudojamosi tam tikromis matuojamomis stiklinėmis, menzurėlėmis. Jos padaromos įpilstant augšton stiklinėn po bykokią lygią išmatuotą vandens kiekybę, pav., po 1 kub. centimetą, ir kiekvieną kartą brukšneliu ant stiklinės šono pažymint vandens paviršių. Tokiu būdu sužymėjus visą stiklinę, brukšneliai rodys kiek kubinių centimetrų yra stiklinėje vandens ar kitokio skystimo. Betgi žinant, kad kietas kūnas įleistas vandenin pašalina jo iš savo vietos lygiai tiek, kiek pats jos įima, menzurėlėmis matuojama ir kietųjų kūnų talpa tokiu būdu: įpylus menzurėlėn vandens tiek, kad jis apsemtu reikiamąjį matuoti daiktą, pasižymima, kiek jo esama; paskui įleidus patį daiktą, vėl žiurima ligi kokio augščio vanduo bus tuomet pakilęs ir lyginama su pirmiaus buvusiu vandens pakilimu. Pav., jei daikto neįdėjus vanduo buvo pakilęs ligi 45 kub. centimetrų, o įleidus matuojamąjį daiktą pakilo ligi 63 kub. cent., tai daikto talpa lygiai $63 - 45 = 18$ kub. centimetrų. — Didesnių menzurėlėn nebetelpančių daiktų talpa matuojama įleidžiant juos į bykokį didesnį (paraukiausia su snapu) sklidinai vandens pripiltą indą. Įleidus jįn matuojamąjį daiktą, vandens nusilies tiek, kokia bus daikto talpa. Nusiliejusiojo gi vandens talpa bus matyti kruopščiai jį visą suleidus menzurėlėn.

§ 13. Neriamasis varpas. Patyrus neinant vandenį apvožton vandenin įkišton stiklinėn, įtaisomi vadinamieji neriamieji varpai, kuriuose žmonės nusileidžia vandenin, upių ar

jurų dugnan, nuskendusiam kraului ištraukti arba kitokiems povandeniniams darbams. Neriamasis varpas pavėdus apvožtai stiklinei. Tai iš apačios atvira špižinė dėžė tokio didumo, kad joje telpa ant suolų susėdę keleta žmonių su reikalingais darbo įnagiais. Ji sunki ir pati grimsta vandenin. Vandenin nuleidžiama parišta retėžiu. Stiprūs stiklai viršuje įleidžia šviesos išlauko, turima žiburys dar ir viduryj. Žmonių kvėpavimu ir žiburio žibėjimu sugadintasis oras išleidžiamas laukan ir jo vieton nuo kranto ar iš laivo atvaroma tyro oro. Su esamaisiais ant kranto žmonėmis nuleistieji varpe susikalba sutartais stuksėjimais plaktuku varpo kraštan.

DALINGUMAS.

§ 14. P a t i r i m a i. Milžiniški akmenys paraku ar dinamitu suplaisomi mažesniais gabalais, kuriuos kuju sumuša dar mažesniais, ir kuriuos daužant toliaus galima paversti lengvai vėjo panešamomis dulkėmis. — Varį, geležį, sidabrą galima ištęsti plonomis, kaip plaukai, vielomis. Auksas duodasi išploti tokiais plonais lapeliais, kad jų 10000 sudėjus ant kits kito išeis tiktai vienas milimetras storio. — Kiekvieną medinį daiktą galima supiaustyti, sukapoti, suskaldyti, sudrožti, sugręžti, suskusti vis mažesnėmis dalelėmis — skiedrelėmis, piuvenomis, druožlėmis. — Grudai sumalami smulkiausiais miltais. — Dar daugiau išsiskirsto kietoji materija skiesdamosi arba kvėpdamosi. Pav., keliais lašais dažų nuvarsuojama daugel vandens. Raudono dažo karmino arba fuksino lašas kviečio grudo didumo pakaktinai nuvarsuoja pusę kibiro vandens. Tą gi nuvarsuotą vandens pusķibirį pigu išlaistyti, ištaškyti, išlašinti, išpurkšti milijonais mažiausių lašelyčių, kurių kiekviename bus ir anojo dažo lašo dalelytė. Kvepiančiuosius daiktus juntame tuo budu, kad atsisiskyrusios nuo kuno neregimos gaziškos materijos dalelės platindamosi po aplinkinę erdvę pasiekia mūsų uoslės. Uosle gi patiriame kaikuriuos kietuosius, skystuosius ir gaziškus kunus (kamparą, muskusa), esančius ir menkoj mažumoj, išleidžiant ilgai stipraus kvapo. Vienas stiprių kvėpylių gabalas per dvidešimtį metų kvėpėsis oran aitriu kvapu tik labai nežymiai palengvėjo. Kokios tatau menkutės turėjo buti buvusios tos dalelytės, kurias tas kvepiantysis kunas leido iš savės aplinkinin oran! — Išdžiuodamas ar išgaruodamas vanduo taip pat skirstosi mažytėmis gaziškomis dalelėmis, išlakstančiomis po oro erdvę.

I š v a d a. Kiekvienas kunas tam tikru tinkamu būdu (daužymu, skaldymu, trynimu, kapojimu, skiedimu, kvėpinimu, garinimu) duodasi skirstyti mažiausiomis dalelėmis. Kiekvieno kuno materija dalinga. Dalingumas tai trečioji visiems kunams bendra ypatybė.

§ 15. Molekulės ir jų susikibimas. Žinodami materijos dalinimosi labai mažomis dalelėmis, betgi tojo dalinimosi negalime įsivaizdinti esant be galo, be krašto. Smulkinant be paliovos materijos daleles reikia manyti pagalios pasirodysiant dalelytes tokias maželytes, kad smulkinti jų toliaus tokiomis pat (fyzikališkomis, mechaniškomis) priemonėmis jau nebebus galima. Tokios manomosios esant mažiausios dalelytės vadinamos **m o l e k u l ė m i s**. Kunų molekulės su tokiomis pat ypatybėmis, kaip ir patys kunai. Jiega, palaikanti kuno molekules drauge kita su kita, vadinama **s u s i k i b i m a s**. Tą susikibimo jiegą kunuose žinome esant nevienodo stiprumo: kietuose kunuose didesnio, skystimuose mažesnio. Gazuose gi veikia ne molekulių draugėje palaikymo (kohezijos), bet plėtimosi (ekspansijos) jiega.

TUŠTUMINGUMAS (PORINGUMAS).

§ 15. P a t i r i m a i. Duonoje, kamštyje, pintyje, plaušuose, žolių kambluose plika akimi aiškiai matyti esant didesnių ar mažesnių skylelių ir tarpelių, nepripildytų kuno materijos. Mokslė tos skyelės vadinamos **p o r o m i s**. Per padidinamuosius stiklus tokių porų matyti ir medyje, ir popieroje, ir odoje. Medžio poromis kyla augalui maistas, nusausinamosios popieros poros suima savęsp atliekamąjį rašalą. Per žmogaus ir gyvulių odos poras išeina iš kuno prakaitas. Reikiant išvalyti nuo priemaišų gyvasis sidabras, jis košiamas per odą. — Ir akmenyse bei metaluose taip pat esama porų, nors ten jos tokios maželytės, kad nei per padidinamuosius stiklus neižiurimos. Betgi jų esimą rodo daugelis apystovų. Pav., įmetus vandenin kreidos gabalėlį, tuojaus pradeda kilti burbulėliais kreidos porose buvusis oras. Kaikurių akmenų nusivarsavimas įvykęs nekitaip, kaip tiktai persibrovus dažams per jų poras. Per išdegtą sienplytę perpučiamas oras ir švečiamasis gasas. Pritaikant didelę jiegą skystimai įspaudžiami į metalus ir per juos perkošiami. —

Esant poroms nepageidaujamoms, jos kamšomos. Tuo tikslu batai, kad nepermirktu, ištepami riebalu. Me-

diniai bosai, kad neišgarintu esamojo juose skystimo ir neprileistu oro, išdervuojami. Rašomoji popiera, kad neperleistu rašalo, nuklijuojama. Kiaušiniai, kad negestu įeinant į juos per lukštą oro ir su juo jame esantiems pudantiems grybeliams, dedami į kalkių buizą.

I š v a d a. Kietųjų kunų mažiausios dalelytės neguli kita prie kitos betarpiškai, bet kita nuo kitos atskirtos didesniais ar mažesniais tarpeliais, skyelėmis, tuštumėlėmis, vadinamomis poromis. Taigi kietieji kunai tuštumingi (poringi).

B a n d y m a s. Ilgon, vienam gale atviron, dračiai užkemšamon stiklinę dudon įpylus pusę vandens, pusę degtinės ligi viršaus ir užkimšus taip, kad nepaliktu oro, kelis kart apvartant pakratyti, kad vanduo su degtine susimaišytu. Susimaišiusiu skystimu susigeria, užimdamu dudoje mažiau vietos, negu kaip buvo užėmusiu nesusimaišiusiu. — Iš giros, alaus, zelterinio vandens kylančios putos rodo išeinant tuose skystimuose buvusią gazą.

I š v a d a. Skystieji kunai taip pat tuštumingi (poringi).

B a n d y m a s. Į stiklinę dudą įdėjus kelis trupinėlius jodo ir ją užkimšus pradėti išpalengvo šildyti. Iš iodo pradeda kilti garai, besiplatinantieji po dudos orą. — Plėtimosi ore įvairių kvapų ar garų taip pat rodo jame esant porų.

I š v a d a. Ir gaziški kunai tuštumingi (poringi).

B e n d r a i š v a d a. Kunų materija ne visiškai perdėm yra užėmusi kuno laikomąją erdvę: joje visuomet esti didesnių ar mažesnių skyelių ir tuščių tarpelių (porų). Kiekvieno kuno materija tuštuminga. Tuštumingas tai ketvirtoji visiems kunams bendra ypatybė.

(T. b).

SKAUSMO BALSAS.

Nusileido naktis. Taip tamsu ir klaiku!
Nei žvaigždelės ant juodo dangaus!
Negirdėti balsų. Tik aš vienas laukù
Tarp rugių bekeliauju pramintu taku —
Gal krutinė bent čia atsigaus!

Ei, toliaus nuo žmonių, nuo aklosios minios,
Taip beširdės, šaltos ir žemos!
Kaip lig šiol, nesupras ji minties prakilnios,
Geiduliai ir toliau ją gainioję gainios,
Neįsilgs ji dangaus augštumos!

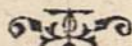
Kam beribis dangus? Jai ir žemės užteks,
Jei nemoka pakelti kaktós!
Juk lavonams bežado ar kas beprašneks?
Serafimų giesmė ar širdis beuždegs,
Nors skambėjus skambėt nenustos?

Atsibusk, žmonija! Ar-gi tu nematai,
Kaip slenki pražutin į gelmes?
Tau išaušt nesuspėję jau blėsta rytai!
Tavo sunų nors skraido padangėj augštai,
Bet dvasia... tik beknaiso žemes...

Štai pravirko gaudžiai milijonai žmonių
Be šviesesnio rytojaus vilties;
Pasigirdo užkimę šauksmai kalinių,
Ir žvangėjimas plieno šaltų grandinių
Ir triumfas beširdės — mirties.

Nelaiminga minia! Tavo šlykštus vaidai
Kaip audrą, nebežino ribų!
Tu klausai, ką tau sako apakę vadai,
Vien tikriausiojo vado lig šiol neradai...
Kam tau Kristus? Gana tau stabų!..

V. Stonis.

P A V Y D A S¹⁾.

Kodel kada girdžiu
Kariuomenės žaidimą,
Aš pavydą jaučiu —
Jaučiu nusiminimą?

Man rodos, kad tiktai
Jie tyčiojas iš mūsų,
O jųjų trimitai
Galybę skelbia rusų.

Gana jau bus gana,
Paliaukite kankinę:
Ta kariška daina
Tik bado mums krūtinei!

Ant mūsų gruvesių
Jie linksminas ir groja;
Aplink minia žioplių
Palydom bravo ploja.

Kur dingo tie laikai,
Kuomet sugriš dar jieje,
Kad Lietuvos vaikai
Vėl trimituos namieje?

Gana jau bus gana,
Paliaukite kankinę:
Ta kariška daina
Tik bado mums krūtinei!

¹⁾ Ši daina nebuvo galima įdėti prieš karą del rusiškos cenzūros.

Varlės politikės.

Sakmė.

Skiriama naujai Vilniškių lenkų įstaigai „Klub Narodowy“.

Bajorpalaikių baloj Plynėj,
Laisvų varlių laisvoj tėvynėj,
Prieš šimtą metų vieną gražią dieną
Nekviestas svečias apsilankė:
Tai buvo Gandras Ilgakojis,
Kaip žinote, labai mėgstas varlieną.
Nuo laiko to varlių valstybę savaranke
Ištiko didelis pavojus:
Nei teisių, vargšės, nei ramumo neturėjo;
Joms del gyvybės nuolatos drebėt reikėjo.
Nes budavo, vos užsigeis kuri ar pievoj pastrakčioti,
Ar kvaktelt balos vandenį šiltam',
Ziurėk—ir beverias jau Gandras savo žiotį,
Tik kapt ir povisam —
Lyg butu jis varlių valdonas.
Ir kas pikčiau, nežiur' nei amžiaus šitas nevidonas:
Taip seną gudragalvę kaip ir kvaile jauną,
Kurį tiktai pagauna,
Tuoj bematai be teismo ir prarija.
Ir taip kasdien naikina laisvają varliją.
Kas buvo bedaryt? Niekam juk nemalonus galas...
Tat vargšės keikdamos likimą, Gandra, Dievą
Ėmė repečkinti iš savo balos
Į Vytautiškių artimają pievą.
Jos rado čia visokių maistui kirmėliukių,
Rasos irgi kiek nori geria ir net nusiprausia;
Tylu ramu tarp žydinčių gėliukių,
Kaimynai kurmiai sau ramiai žemelę rausia,
O Vytautiškių piemenis ir Gandra net nuvaiko;
Tatai nenuostabu, jog po kiek laiko
Nusipenėjusios mus' varlės ėmė eit drutyn
Ir nosį kelt augštin.
O kuomet joms pavyko pernai sužinoti,
Kad Vakarų Šaulys,
Pašovęs Plynėj Gandra, priešą jų besotį
Ir net padėti varlėms dar norįs
Steigt laisvą Plynėj karaliją, —

Tuomet ir Vytautiškių garbiają varliją
Pagavo svaigulys —
Ir visos įvairiais balsais nagi kvaksėti:
— Ūra, ura, mus' nepriklausomybė!
Da nepražuvo garbinga varlybė!
Ką Vytautiškiai mumsl.. Nenorim jų žinoti!..
Šalin su jais!. Ši pieva mus', ji tur ir priderėti
Garsiai Bajorpalaikių Plynei,
Visų varlių bendrai brangiai tėvynei!..
Išgirdus tai varlių valdonė Mikė Kvakė, —
— Cit, liaukitės, pasakė, —
Del to kad buvo daug pas mus kvaksėjimo, tvarkos gi maž,
Nuo Gandro daug žalos prytyrė mus' valstybė,
Tatai kam geistina atgauti nepriklausomybė,
Išpildykit, ką jums patarsiu aš:
Po savaitės atsiųskit visos srovės
Ties Velėna seiman savas atstovės;
Ten mes apsvarstę klausimą bendrai,
Paskelbsime viešai politiškąjį savo postulata,—
Tegu Europa mato,
Kad Vytautiškių varlės moka vest politiką rimtai!..
Patiko Kvakės patarimas:
— Ura visuotinas varlių susirinkimas!..
Ura mus' Mikė!..
Taip varlės reikšdamos džiaugsmingą upą klykė.
Ir paskirtu laiku įvyko ištikrųjų
Ties Velėna didysis seimas jųjų.
Atvyko čion varlių net dvidešimts dvi porų
Pačių didžgalvių... Ką ir besakyti —
Gražus burelis, kaip sau nori,
Ir buvo gi ko paklaustyti,
Juoba kad kakarinių, žinoma, nesigailėta,
Daug ko ten prikvaksėta —
Apie varlių pasaulyje daugybę,
Jų praeitos kultūros prakilnybę,
Ir busimąją varlijos galybę...
O draug ant Vytautiškių plusta baisiai,
Kad jie varlių ir jų kvaksėjimo nemėgia,
Kad jie jas sunkenybėmis prislėgę,
Kad varlėms jie nepripažįsta teisių,
Jos gi esą šios pievos amžinos pilietės,
Ir paminės ilgai, kas laisvę jų bus varžęs bei palietęs...
Kuomet mus šeimininkės taip liežuviais mala,
Jų pirmininkė Mikė Kvakė,

Norėdama priėti seimą galą
Pasiulydama rezoliuciją prabilus šiaip pasakė:

— Pilietės,

Matau kad karštos esate plynietės
Ir guldate galvas už garbę Plynės,
Visų varliu, bendros brangios tėvynės...
Tečiau iš to, ką čia kalbėtojos išdėjo,
Manau, gana dalykas paaiškėjo,
Tatai užuot toliau berietis,

Ar nesutiktumėt, pilietės,

Priimti šitoki mus' seimo nutarimą:

— Mes Vytautiškių varlės, be srovių skirtumo,
Vardan vien įgimto mums varliškumo,
Kaipo sudarančios nemažą dalį,
Didžios Bajorpalaikių varlijos,
Kaip stengėmės ligšiol, taip stengsimės kiek kuri gali
Laikyti ir toliau Bajorpalaikių Plynę

Bendra visų varlių tėvyne,

Ir eisime išviena ginti jos.

O Vytautiškių kurmių nėr ko mums žiurėti:

Ar nori ar nenor', jie turi priderėti,
Savyvaldos teise plačiau mus' valstijai
Ir visada paklusnūs but varlijai.

Tam tikslui turim įsisteigt

Ties Velėną „Varlinį Klubą“

Ir energingai santarvėje veikt,

Darban traukt aliai vieną varlę, kad ir aklą, šlubą...

Ar priimat šią rezoliuciją, pilietės?

—Pri, pri - sušuko varlės.—Klubas steigt, steigt, steigt!..

Taip šaukdamos aplinkui pirmininkę Mikę spietės

Ją įgaliodamos, už jas nemokančias tepasirašo.

Ši meiliai pildo tai, ko seimininkės prašo

Ir greit su kairia pryšakine koja

Ant lapo uogenojo

Dailiai šiuos žodžius brėžia varliškai:

— Kad Vytautiškių varlės, kaip čia stovi,

Ir kiekviena skyrium ir poromis po dvi atstovi

Balsavo taip ir sakė

Ir buvo proto sveiko tvirto,

Tai liudiju ašai,

Šio seimo pirmininkę Mikę Kvakė.

Rašiau ties Velėna šimet gegužio dvidešimt ketvirto
Vardan varlių, kurių ten buvo dvidešimts dvi pori...

Netikeliau, jei tuo tikėt nenori,
Ar priešines šiai razoliucijai pasauliui paskelbtai,
Tai imk bent „Biuletyn Wilenski“¹⁾ arba „Kraj“²⁾,
Juodu lyg titnagas išskels tau aiškia šviesą
Ir įsitikrinsi, jog aš rašiau ne sakmę čia, bet gryną tiesą.

A. Jakštas.

7.VIII.17.

D u G a i d ž i u.

(Sekant A. Lechu).

Dažnai tai šis tai tas teiraujasi ir klausia:
Kaip žemėj šioje pragyvent ilgiausiai?
I klausimą šį pigu atsakyti, —
Meldžiu tam tikslui kad ir pasakos šios mano paklausyti.

* * *

Vienoj pily ant pat augščiausio bokšto stogo
Nuo seno buvo įtaisytas iš skardies gaidukas.
Jis vėjo pučiamas tai šen tai ten aplinkui sukos,
Tame be abejo nebuvo nieko bloga,
Bet syki savo skardine akim pamatė jis,
Jog atšlaime žemai
Bevaikščiojo jo brolis, gyvasai gaidys
Ir gieda sau rimtai.
— Na, meldžiamasis, pasakyki,
Ko tu tenai dabar taip šauki klyki?
Paklausė žingeidžiai gaidelis mus' bokštinis.
— Aš giedrą pranašauju šeiminkams.
— O kam gi naktį praeitą tu nemiegojai

¹⁾ № 5, 1917.

²⁾ № 173 str. „O połączenie Polski i Litwy“.

Ir savo kukarieku vis giedojai,
Nelyginant kaip dvaro panaktinis?
— Tuomet, brolau, jei nori tai žinoti,
Vidurnaktį skelbiau aš darbininkams...
Čia mūsų skardinukas kaip pagaus kvatoti:
— Kiki kiki, kaka kaka, —
Na, tai čia juokų pasaka,
Man rodos, tokeles išgirdęs tokias,
Net bokštas iš tavęs broliuži, juokias...
Galop aprimęs kiek gaidelio gyvojo jis klausia:
— O kiek, mulkut, esi tu metų pragyvenęs?
— Jau antrą pusmetį varau — atsakė jam gaiduks.
— Na, tai už savaitės, brolyt, matysi, galvą tau nusuks.
O aš tai bent... na, pažiūrėk,
Jau trečią šimtmetį baigiu ir neesmi pasenęs,
Mažiausia pragyvensiu dar ir antra tiek...
— O kaip gi, broliužėl, tu sugebėjai
Taip ilgus amžius sveikas beišlikti?
— Kaip?! Ogi tuo, kad vietoj šaukti klykti,
Kaip jūs, nenuoramos, giedrų, aušrų skelbėjai,
Aš nuo pradžios viršunėj bokšto sau ramiai tylė-
damas laikiausi
Ir kur tik putė vėjas, ten ir ašai sukiausi...

A. Jakštas.

3.VIII.17.

Lupė.

Skiriu visiems tiems, kurie „tėviškai“ baudžia svetimus vaikus.

Diena krypo vakarop. Stulpai mašalų sukuravo prieš saulę; vis daugiau ir daugiau zyzulavo uodų; užtat sparvos, gy-liai, žabalės liovės šiek-tiek kandę, ir mūsų galvijai, kad ir nerymaudami uodegomis, skaidėsi édrauti po ganyklą. Reikėjo ir mums skaidytis. Viršininkas (vyresnysai piemu) kažin kur „dėdei“ nuėjus, ėmė „užstovauti“: dvi piemeni pasiuntė saugoti nuo uždrausto paliai beržyną atžalyno, pats su dviem piemenim sakėsi varinėsiąs galvijas iš kulynų, o mudu aštuo-

nelgiu su Liauškos Jonu siuntė į pirmutinius nuo rugių lauko ir įsakė nebūt abiem draugėje, gerai žiūrėti, kad neįeitų galvijai į javus, žadėdamas ir pats tuojau nueiti.

Bežiūrint atsidūrėva kur įsakyti; ėmėva šūkauti, bartis ant žalosios, margosios, baltaslėpsnės. Tyčia, pasimirkęs vakarykščiai prilytoje valkoje, šmaukštavau virveliniu ir jieskojau progos, kad surėžus lakesniajai karvei. Joną irgi girdėjau nuolat šūkaujant.

Kitoi pusėj galvijų, pamiškėje, ėmė piemenė ralioti,

Karvyte žalioji! Ralioj! raliooj!
Ėsk trako šienelį! Raliooj! raliooj!
Duok baltą pienelį! Raliooj! raliooj!

Ji raliavo liūdnai, ilgais pertraukiais po kiekvieno posmo, lyg ką šaukdama, lyg pasiklausydama einančio toli per mišką skardo. Aš tai vaikštinėdamas, tai stoviniuodamas, vis labiau ir labiau klausiau raliavimo. Buvo ir gaudu ir gražu.

Prisiminiau, kaip aš, dar mažutis, sėdėjau lovoje ir kažin ką žaidžiau. pro abu pirkios langu rėmėsi įkipai į ašlą du šviesos stulpų. Ant krosnies gulėjo augštielninkas senelis. Daugiau pirkioje nieko nebuvo. Priemenėje sugiedojo gaidys. Senelis man juokėsi: tėtė rygoi! Aš kažin-ko sugrudau ir ėmiau verkti...

— Šiu! kur eini!—surikau ant Bartkaus žalosios ir įvijau ją nuo rugių į kūlynus—ir kiek klausau. Piemenėlė raliavo paeilini: žaląją, baltąją, juodąją, šermąją, dvyląją, margąją, laukąją, žalmargėlę, juodmargėlę... Jei būčiau tikras buvęs kad manęs niekas negirdės, būčiau mėginęs ir aš raliuoti—taip man gražu buvo. Maniau, parginęs namo būtinai prašysiu Ulijonos (savo sesers), kad ji mane išmokytu raliuoti.

Beklausant vėl man ėmė rodytis, kad tas skardusis beržynas, per kurį taip gražiai skamba „ralioaj! ralioaj!“, kaip tik panašus tiesiog tas pats yra, kuriame senai senai gyveno ožkelė su keturiais ožkeliais mažučiuose nameliuose. Ir skambėjo ožkelės dainelė, kurią buvau girdėjęs iš savo mokytojos seselės:

Atadarū—darū durytėles!
Atanašū—našū balto pienelio, balto pienelio,
Užu ragelių žalio šienelio, žalio šienelio:...

Įsileidžia ožkeliai savo motinėle vidun ir gauna gardaus pienelio atsigerti ir minkšto šienelio paėsti. Ir mane ima noras būti—ožkeliu, gyventi didelėj girioj trobelėje tarp grybų ir lazdynų...

—Antanai ar tavo pusėje rimsta galvijai? — išlįsdamas iš kūlynų paklausė manęs Jonas.

—Apsirimo,—sakau.

—Ir mano pusėje apsirimo, nebeina į rugius, kad krumši kad krumši kūlynuose.

—Mat, vakar palijo, labai prižėlė, nors pjauk,—atsakiau aš rimtai, tardamasis kaip reikiant suprantas vakarykščio lietaus reikšmę.

—Jonai, sakau, galvijai nelekia, būkiva draugėje.—

Jono matyt tuo tikslu ir teateita. Sutarėva, kad pavaikę galvijus mano pusėje, eisiva jo pusėn, paskui vėl atgal.

—Ar tu moki raliuoti?—klausiu aš.

—Ne, nemoku. O tu?—

—Ir aš nemoku. Mūsų Ulijona tai labai moka

—Sukkiva dudeles,—sako man Jonas.

Apsidžiaugiau tokiuo sumanymu. Išsiėmę linktinius peilius (kurios visuomet nešiodavome piemenis prisirišę,) nusipjovėva jaunus lygius alksnelius ir ėmėva sukti dūdeles.

—Inčiuros piemuo—kalbėjo dirbdamas Jonas—sakės turis vamzdelį; kaip pareisias namo, savo namo, tėvynėn, tai atsinešias.—

—Ar tu esi matęs vamzdelį?—klausiu jo.

—Ne. Ogi tu?—

—Mūsų Petras turėjo.—Jis pats buvo pasidirbęs uosio medžio, šešiomis skylėmis, štai, šitokio ilgumo,—pasakojau apie tą nepaprastą diktą susidomėjusiam Jonui, abiem rankom rodydamas jo ilgį. Bet nesiliovėva ir dūdelių sukę: rantijova, trankėva peilių kriaunomis luobą, kad atkustu, mėginova sukti ir vėl trankėva. Ir nors abu sakėvas nebe vieną dudelę nususukę, bet dabar vis mums jos gedo ir gedo.

Dar kažin kol būtuva sukę, bet dirst į galvijus — ogi ties mum kelių senų karvių bėsama, o visų kitų, skubiai einama per kūlynus Jono pusės linkui. Visa mote šokova vytis. Perbėgę per kūlynus žiūriva — pirmutiniai jau rugiuose. Bėgova ten, kaip begalėdamu. Bet ir galvijai greitai ejo, ir vis daugiau ir daugiau brido jų į rugius. Rodos, dar niekuomet nebuvau buvęs tokioje bėdoje. Aišku buvo, kad kalto esava, ir aš šaukiausi Dievop, žadėjau septynerius poterius sukalbėti Šv. Panelei, kad viskas laimingai pasibaigtų, kad nors gi nepaliktu žymios žalos rugiuose, kad dievemyli, nepamatytu piktasis Či liepa, kad neužėitu „dėdė“... Jau štai ir pribėgova, jau ėmėva kirsti virveliniais ir varyti galvijus iš žalos, pašnabždomis, kad kas neišgirstu, ir uždusę kalbėdamu: šiu! šiu, margoji! šiu gi biaurybe! Kirtova virveliniais per galvas, per akis, kur pa-

kliuvę, bet karvės išsipešę laiškų kuokštus, bėgo ties mum iš rugių, kad paskui, mum nuo jų atsitraukiant, vėl sugrižus atgal, o iš kūlynų nebe eiti, bet bėgte bėgo į rugius vis nauji ir nauji galvijų būriai. Tečiau dar vis dirbova, numetę viršutinius apdarėlius, kad ir su ašaromis.

Patadarbėje išsigirdo pažįstamas balsas „Kur—rėg! šiu!“ ir svarūs virvelinio kirčiai. Taip nusigandau, kad pasijutau visai nuilsęs ir, tiesiai sakant, prapuolęs. „Dėdės“ dar nesimatė, bet bėganti nuo jo gyvuliai rodė, kur jo esama. Ėmė bėgti jie ir nuo manęs ir nuo Jono, ir beregint išsivarėme iš rugių.

— Kas gi dabar bus? kas gi bus dabar? — šnabždėjau sau vienas ir dairiausi į „dėdę“. Jis gi, surėžęs vienai - kitai karvei, atsisuko į mus ir eina artyn. Eina dideliais tvirtais žingsniais, tiesiai į mudu žiūrėdamas ir vilkdamas kaip tik šerti savo ilgąjį virvelinį. Jonas pabaigė bėgti į mane, lyg mano išgelbiamas. Ėmiau abejoti, bene pasileidus į kūlynus, bet „dėdė“ suriko: — Nebėgkit! neišbėgsit! — Ir abudu įsitikinova neišbėgsia. O kad ir išbėgčia, manau sau, vistiek kitąkart jis atrastu mane, dar apskustu namie. Namie gi man visuomet sakydavo, kad klausyčia „dėdės“, kad kaip savo aki saugočia gyvulius; girdėdavau, kaip bardavos tėvelis, dažniausiai susėdus valgytų, ant piemenų, išganiusių javus ar pievą. Ir išbėgus nebėra gyvenimo, pamaniau sau; vėl tegul čia iškentėsiu, tai nors gal niekas nežinos, kad mane „dėdė lupė“. Dieve gi mano, Dieve, kartočiau vienas sau, ir draug su Jonu ėmėva melste melsti: dėdyti, dovanok! dėdyti, dovanok! — ir tokiuo balsu, tarytum skęsdamu.

— Aš jum dovanosiu! — šaukė „dėdė“ ir rodos dar skubiau ėmė eiti artyn. Žiūrėjau tai į žilą jo barzdos kuokštą, įsisukusį į šiaip sau dar juodus plaukus, tai į juodus šikšnius apivarus, kurie nesuprantamu man būdu taip dailiai laiko autus ir nagines, tai į skardinės dūdos galą, kyšinę iš anapus nugaros, tai, pagaliau, į drūtą rašytinį žemyn botkotį nuleistą, paskui kurį vilkosi per žolę nedaug talaibesnis šešiasieksnis, pats skaudasai visame pasauly, dviem didelėm žizėm virvelinis. Jau „dėdė“ visai arti, už kokios dešimties žingsnių. Mudu su Jonu lyg apmirėva. Kad nors gi greičiau prasidėtų ir pasibaigtu tos kančios, maniau sau ir žiūrėjau į ilgus medinius užstovo trinyčių sagus. Pastebėjau, kaip iškilo virvelinis augštytyn, paterškėjo ore, o paskui šmaikščiai lyg lipte prilipo į Jono pusnuoges kojas. Jis įsigūžė ir pritūpė į žemę. Per jo iš išgąščio pergedusį veidą riedėjo ašaros, tečiau verksmo nesigirdėjo. Vyras iš Jono, pamaniau sau, ir nutariau jokiuo būdu neparodyti balso. Mačiau, kad kitas kirtis man skiria-

mes. — Dievuliau gi! Dievuliau; kam gi mane apleidai? — kalbėjau minty ir rengiausi baisiems sopuliams. Vėl mačiau kilant augštin žižes, piktai prasišiepiant „dėdės“ lupas, pas-
kui — pliauškėjimą ore... Aš tūpiaū, traukiausi į kamuolį, lyg norėdamas pragaišti iš vietos. Zarrr! papliūpėjo man virvelinis per kojas. Antro kartą nebešėrė ir man. — Visai tu man neužkirtai, — maniau sau, ir kad jis tai nepastebėtų ir nesusimanytu dar kartą šerti, nudaviau veidu didelį sopulį kenčias. „Dėdė“ stovėjo ir labai rūščiai barės, bet ką jis kalbėjo — nebesupratau. Ir tik jam nuėjus pajutau, kad po mano blauzdas šilima vaikščioja.

— Na gi tave užstovas lupė! — aiškiai prisistačiau tai vyresniųjų brolių, tai seserų, tai kaimynų pašiepiamą balsą, ir baisiai buvau susigėdęs.

— Aš jau luptas, svetimo luptas! — kankinausi minty ir vėl, stebėjausi, kad taip papliūpėjo, o neužkirto. Bet žvilgt į kojas — beraudonuojęs skersai abi blauzdi rumbas. Ėmė skaudėti.

Netrukus atsirado ir kiti piemenis. Tikėjau juos nežinant mudviejų nelaimės, todėl norėjau būti linksmas. Bet didžioji iš piemenių, ta pati raliuotoja, ėmė juoktis: „Ai, lupė! ai davė, davė!“

Baisiai susigėdau ir pasijutau esąs be galo nelaimingas. „Dėdės“ bijojau ir gėdijausi susitikti. Gėdijausi ir visų kitų, kurie žino, „kas su mum atsitiko“. Tik vieno Jono nesigėdijau. Bet „dėdė“ ir nebe tikęs buvo: aiškiai stovėjo man atminty jo negražiai prasišiepęs veidas, iš kurio matės noras kuolabiausiai man užkirsti. Ir visą dieną gaudžiau slapta jo žvilgsnius, ir nieko juose sau meilu nebemačiau.

Jau buvom arti namų; dar pusvalandis — ir gysime namo. Gyvuliai tatai irgi žino ir neatsilikdami smerkiasi į panamę. Iš tos pusės ir ganyti bereikia. Todėl mes piemenis, neskiriant nė „dėdės“ buvome netoliese. Žydras, giedrą skelbiąs dangus, išizaliavę augalai, stropiai sukrutus suokti pakluonės knitely lakštingala, — viskas tarė nepaprastai išilinkminusiam viršininkui ir nenustojančiom dainuoti piemenėlėm. Aš taikiaus būti netoli Jono, tečiau neturėjau ko su juo kalbėti. Pagaliau klausiu: Ar tau sopėjo? — Ne — sako — tada nesopėjo, tik dabar peršti.—

— Šelmos! — sako dėdė neva viršininkui neva mum, — šiandie po kartą tegavo, bet kitą kartą tai netaip duosiu. — Taip kalbėdamas prisikišo pypkę ir ėmė graibyti po tarbą skiltavų. Mudu su Jonu persiskyrėva, ir abu nuėjo nuo kitų

šalin. Lupė, lupė mane — kartoju tai lūpomis tai mintimi. Tarytum maniau: kas gerumėlis tiems, kuriems nereikia ganyti, kurie tarp savųjų esti! O čia svetimi, netikę, mušasi...

18, 19, VII. 17.

T. Genelis.

Kame žmogaus gražybė ir laimė?

20 §. Akių laikymas.

Akis, tai viena svarbiausių kuno dalių. Akis reikia branginti. Jos galima pagadinti. Pasigadina akis visokiais budais, k. a. prietemoje, saulei nusileidus, skaitant, rašant, smulkius daiktus dirbant, siuvant, — gyvenant surugusiame ore, skaitant atsigulus, krapštant, trinant akis. Taigi, norint sveikas akis turėti, nereikia temstant nei skaityti, nei rašyti; dieną reikia darbuotis taip, jei, žinoma, galima, kad saulės šviesa eitu į mus iš kairės pusės. Nereikia taipogi skaityti važiuojant. Jaučiant akyse nieštėjimą arba nuovargį, reikia sustoti dirbus. Iš ligos keliantis, iki sustiprės visas kunas, reikia susilaikyti nuo tokių darbų, kurie vargina akis. Įkritis krislui akin, nereikia trinti akių, bet atsargiai, paėmus blak-tėną, kratyti iki išeis krislas. Pradėjus akims skaudėti, reikia tuojaus šaukties gydytojo. Akinių be reikalo nenešioti, nes gadina akis. Akis reikia kasdien mazgoti tyrame vandenyje, tuomet bus jos šviesesnės ir tvirtesnės. —

21 §. Ausų laikymas.

Geros ausis — brangus daiktas. Jos irgi reikia švariai laikyti ir saugoti nuo tokių dalykų, kurie joms galėtų kenkti, k. a. nereikalingų perverimų, kad paskui galima būtų nešioti blizgučiai, auskarai; smarkių sutrinkimų; neatsargių krapštymų aštriais, smailiais daiktais. Kaip visos kuno dalys, taip ir ausis reikia grudinti, mazgojant kasdien šaltu vandenimi. Įkritis ausin kokiam nors daiktui, reikia šauktis gydytojo; įkritis vandens lašui, reikia, pakreipus į pečius ausį, ant tos pusės kojos pašokti; įlindus vabalėliui, reikia įdėti ausin susukus vilną arba įlašinti keletą lašų alyvos—arba drungno vandens.

Ausų irgi nereikia persiltai laikyti,—nesveika; taip pat nesveika nešioti ausyse vatos. Pradėjus ausims skaudėti arba puliams varvėti, reikia tuojaus šauktis gydytojo.

22 §. Nosies laikymas.

Graži nosis labai pagražina veidą ir visą pagaliaus žmogų. Nosis reikia prižiūrėti, kad nevarvėtų; reikia švariai laikyti; valijant nepusti perdaug, bet palengvėliu valyti. Nosis padėda žmogui alsuoti—atsikvėpti grynu oru. Užsikišus nosiai, nebegalint jau alsuoti, reikia šauktis gydytojo, specialisto. Nereikia nosies krapštyti pirštu,—ir negražu ir nesveika. Augant plaukams, galima jie išrauti tamtikru įrankiu, kurio galima gauti pas optikus arba aptiekose,—yra tamtikros replelės.

23 §. Burnos laikymas.

Gražios lupos, balti dantys suteikia žmogui daug grožio. Taigi reikia žiūrėti, kad burna ir visa, kas joje yra, butu sveika. Sveika gi bus burna tuomet, jei švariai ją laikysime; jei iš mažatvės išipratinsime laikyti lupas kitą prie kitos; jei iš jaunų dienų paprasime alsuoti ne tiek burna, kiek nosimi, ypač per didelius šalčius; jei kasdien plausime burną tyru vandenimi, o dantis ištrinsime su tamtikru šepetėliu; jei gyvensime tyrame ore; jei vėdinsime dažnai kambarius,—ypač miegamąjį kambarį; jei saugosimės: rukymų, svaiginančių gėrimų; jei nekramtysime riešučių, nevalgysime perdaug saldainių; jei po šalto negersime karšto, o po karšto—šalto.

24 §. Veido laikymas.

Veidas, tai žmogaus veidrodys: jame matyti visa žmogaus siela. Susitikęs žmogus su žmogumi, pirmiausia žiuri kits kitam į veidą. Taigi reikia žiūrėti, kad mūsų veidas butu švarus ir gražus. Veidas reikia tankiai mazgoti tyru šaltu vandenimi: kuo kitu mazgoti, kvėpalais tepti, dažyti—nesveika, nes nuo tokių „monų“ veido gražybė eina mažyn.

25 §. Rankų laikymas.

Rankos privalo buti švarios ypač tuomet, kad einame valgytų. Reikia todėl nevien iš ryto atsikėlus gerai nusiprausti, bet ir prieš valgysiant reikia rankos numazgoti. Beto reikia žiūrėti, kad nagai butu gražiai apkarpyti; kad panagės butu

kaip reikiant iškrapštytos, švarios. Norint turėti rankas baltas, reikia jos gerai nutrinti prausiantis su muilu ir laikas nuo laiko gerai ištrinti glicerina arba svogunų (cibulių) sunka. Yra ir tamtikros žolės, kurių vežimus prikrovę rytiečiai veždavos iš Lietuvos ir buvo kuogiliausiai įsitikinę, kad nusimazgojus mūsų tėvynės žolėmis nevien galima turėti skaistus veidas ir baltos rankos, bet ir apsisaugoti nuo senatvės!— Sveikatos žvilgsniu pirštinių vasarą nereikia nešioti.—

26 §. Kojų laikymas.

Kojos privalo būti tvirtos, nes jos nešioja visą žmogų. Šiuo žvilgsniu kojos reikia stiprinti. Stipryn eina kojos per gimnastiką, valgant jaunose dienose po truputį švarių kreidos miltelių, vaikščiojant po rasą, vandenyje, o vasarą be jokio apavo. Kojoms labai kenkia sunkus ir ankštas apavas: permaži batai, peraugštos korkos, perdidelis suvaržymas ir tt. Kojos irgi reikia mazgoti, kad būtų švarios. Nešvarus kojų laikymas labai kenksmingas.—Bet kas reikia daryti susirgus, negalint pasiekti gydytojų? Apie tai tuojaus nors trumpai ir sakysime,— pridėję keletą žodžių apie apsitaismą.

27 §. Apsitaismas.

Apsitaismas labai svarbus daiktas; nuo jo irgi priklauso mūsų sveikata ir gražybė. Apie tai galima būtų daug ir ilgai kalbėti, bet dėlėi tamtikrų svarbių priežasčių pasakysime trumpai. Apatinis apsitaismas privalo būti *drobinis*, lininis,—jis sveikesnis, kaip kokie pirktiniai perkeliai. Beto, apsitaismas privalo būti liuosas,—neprivalo jis kuno varžyti: varžymas kuno, ypač jei yra perdidelis, kenkia mūsų sveikatai. Taigi reikia žiurėti, kad apsitaismas būtų pritaikintas prie mūsų kuno ir laiko: kitoks apsitaismas privalo būti vasarą, kitoks žiemą;—vasarą reikia apsitaistyti lengvais rubais, o žiemą sunkesniais ir šiltesniais. — Šiuomi ir baigiamė sakyti: Kame žmogaus gražybė ir laime.—

„Man religijos nereikia aš esu laisvamanis“¹⁾).

Taip neretai šiandiena šir ir tas tyliai mano, o kar-
tais net ir viešai pasisako. Tokių šnekų bei manymų pa-
sitaiko ir moksleivių tarpe.

Tokiems laisviems manytojams galima atsakyti maž
daug šiais žodžiais:

— „Aš bijausi kad sveikutis neesi nei l a i s v a s nei
m a n y t o j a s. Nes tik pabandyk, meldžiamasai laisvai
pamanyti, kad $3 \times 3 = 13$, arba kad Vytautas buvo lenkas,
kad Vilnius stovi prie Vislos, o Kaunas prie Volgos, o
da geriau, kad esi pav. man 1000 rub. skolingas ..., o tuo-
jau pamatysi, kad Tamsta savo manyme nesi liuosas, bet
esi visada suvaržytas, lyg rište pririštas prie tam tikrų
tiesų bei faktų nuo sveiko liuso manymo visai neprigul-
mingų...

Panašiai ir mus tikinčiuosius varžo riša tam tikri
apreiškimo faktai, tam tikros nuo mūsų proto visai nepri-
gulmingos religijos tiesos.

Kame gi belieka sveiko laisvamanybė? Ar tame, kad
Tamsta liuosu noru bei savo upu sekdamas gali vieną
tikrą tiesą priimti, o kitą lygiai patikrintą atmesti? Bet
taip manyti — tegali nebent nesubrendę vaikai bei su-
brendę nepilnapročiai...

Kuomet 1849 metais francuzų ministras Thiers'as
kalbėjo parlamente apie manymo laisvę, jam kaž kas per-
traukė kalbą nurodymu, kad Bažnyčia visada buvus ma-
nymo laisvės priešininkė. Į tai Thiers'as atsakė:

— „Sveiki, rasit mane pripažinsit esant šios gadynės
žmogų; apie manymo laisvę aš esu daug skaitęs ir mąstęs,
tečiau visur aš terasdavau, kad religija tekliudžiusi manyti
tik tiems, kurie nebuvo sutverti manytojais“...

Sulietuvino A. J.

¹⁾ Inta iš *Nilkes S. J. Schutz - und - Trutzwaffen in Kampfe ge-
gen Unglauben und Irrglauben I, 11.*

DELKO DAŽNIAUSIAI KAIMIEČIAI MOKSLEIVIŲ NEUŽKENČIA?

Labai nesmagu daros regint, kaip mūsų moksleivija negali gerai su liaudimi sutarti. Ir ten, kame, rodos, moksleivis su kaimiečiu išvien veikia, visgi, arčiaus prisižiurint, randasi kokis tai pertaras neleidžiantis galutinai jiems susiartinti.

Daug ligšiol daryta pastangų moksleivių su liaudimi susiartinimo reikalui, bet dar labai daug ko yra likę nesusiderinta, neištaisyta. Dar vis pastebima dažnai, kaip kaimietis su moksleiviu gyvena viens nuo kito atšalusiu, kartais net viens kito neapkęsdamu. Ir nors abudu jaučia tai, vienok nesupranta, kaip iš kibelės išsipainioti. Pažįstu vieną vaikiną, kurs pirmiaus buvo prastu kaimo siuvėjėliu, tik vėliaus tapo mokytoju. Ir ką gi? Staigu tarp jo ir senųjų jo draugų kaimiečių atsirado kokis tai bedugnė: jis nors švelniai apsieidavo, vienok kaimiečiai draugai pradėjo jo neužkęsti, sakydami, jis nupuikęs, į juos iš augšto žiūrįs. O šis, rodos darė ką galėjo, kad tik aniems įtiktu. Ir pagalios viskas taip susipainiojo, kad nieks negalėjo suprasti, kniri pusė kalta.

Taip atsitinka dažnai. Ir čia kaltesnė esti paprastai, šviesesnėji pusė, t. y. moksleiviai. Jų dauguma, ypač jaunesnieji, nežino, kad pakliuvus svetimon draugijon, reik ir elgtis ne savotiškai, bet pagal tos draugijos priimtojo elgimosi budo, arba, kaip sakoma, „su ponais — poniškai, su muzikais — muzikiškai“. Moksleiviai budami, jei jau ne „ponais“ tai bent kandidatais į ponus, visur ir elgiasi „poniškai“. Kaimiečiams jų „poniška“ maniera yra svetima, delto jie jų ir nemylį, nes mato juose dažnai poniškąją tuštybę bei darymąsi. Ir ansai mokytojėlis iš muziko tapęs ponu, netik ponų, bet ir muzikų draugijoje emė „poniškai“ elgtis, daryti kitokius — tik „ponų“ vartojamus mostagavimus, „lietuviškai“ (t. y. taisyklingai) kalbėti ir tt. Ir tuo patsai save išskyrė iš kaimiečių draugijos. Jeib jis butu judėjęs bei kalbėjęs kaip ir kiti, tai jis nebutu tapęs įtartas.

Taigi didžiausioji nesusipratimų dalis tarp moksleivių ir kaimiečių kila iš to, kad vieni kitų papročius atmesdami, savotiškuosius užkaria. Vertėtu kaimiečiams patekus tarp moksleivių elgtis inteligentiškai, o moksleiviams tarp kaimiečių — grynai kaimiškai.

Kaimietis.

P. S. Autorius tenurodė čia tik vieną kalbą bei elgimosi skirtumą. Be abejo kaimiečiui išgirdus moksleivį kalbant nebekaimiškai, vaikant įvairias naujos sintaksės gudrybės, nepermalonu darosi. Bet tai da butu niekis. Kalbos skirtumas kaimiečiui nepats svarusis dalykas. Daug sunkiau užgauna moksleiviai kaimietį savo kalbos turiniu negerbdami tikybinių kaimiečio įsitikrinimų, niekindami bažnyčią, jos mokslą, jos tarnus kunigus, šv. mišias ir kitokius šventus kaimiečiui daiktus. Tuo budu tarp tėvų kaimiečių ir vaikų moksleivių atsivėria bedugnė: tėvai—katalikai, vaikai—„cicilikai“. Kaip čia ir benorėti tarp vieno ir antrų meilės ir vienybės, suirus jų sielas vienijusiam ryšiui. Neateitininkai gali to ir nenumanyti, bet ateitininkams šis dalykas turėtų būti visai aiškus. Iš čia ir plaukia svarbiausias ateitininkų uždavinys—pateisinti savo tėvų tikėjimą netik sau, bet ir prireikus patiems to tikėjimo priešininkams, o ypač tiems iš savo draugų, kurie išsižadėdami savo tėvų tikėjimo, netik ižeidžia Dievą ir Bažnyčią, bet ir skaudžiai užgauna savo tėvus. Nes toksai, kad ir neižeistu tikybinių tėvų įsitikrinimų žodžiais jau vien savo pasielgimu, pav. nepildymu religijinių priedermių, tyliai, bet aiškiai savo tėvams lyg sakyte sako: Jūs tėvukai tamsuoliai, tai jums Bažnyčios reikia, o aš šviesuolis, tai man jos ir nereikia; jūs tikit, nes nieko neišmanot, o aš daug išmanau, todėl ir netikiu...

Ačiu Dievui ateitininkai tame dalyke liuosi nuo kaltės: jie išvien su savo tėvais meldžias ir Bažnyčios neapleidžia. Tai labai gražu, bet ir čia da toli neviskas. Jei norima, kad tėvai savo vaikus moksleivius labiau mylētu, tai reikia ir iš moksleivių šalies parodyti tėvams daugiau mandagumo, lipšnumo, atviros širdies, didesnės užuojautos jų varguose ir tt. **Prie meilės nėra kito kelio kaip**

tik per meilę. Turėti augštas protas—svarbu, bet jis jei yra pats vienas — be širdies — lieka niekis. Tikrai brangiu daiktu jis tevirsta, jei prie jo prisideda didi karšta širdis, mokanti kaip reikiant mylėti ir Dievą ir artimą, o ypač sau artimiausius savo tėvelius. Turgenevas yra parašęs apysaką: „Otcy i dieti“. Te parodyta pažiūrų priešingumas tarp „tėvų ir vaikų“. Kad taip pas rusus buvo, tai yra faktas. Bet šis faktas nėra bendras dėsnis. Pas mus to gali nebūti ir net neprivalo būti, juoba, kad tarp pačių rusų garsusis jų filosofas Vl. Solovjevas yr iškėlęs nauji obalsi: „Opravdat' vieru našich otcov“.

Red.

Iš mokyklų gyvenimo.

Kaunas. Mokytojų kursų pabaiga. Dauguma mūsų šviesuomenės liko užfronty, likusios gi mūsų kultūros kėlimo arterijos susispietė kruvon, ir kad palaikius mūsų visuomenės gyvybės pulsą, įsteigė Pedagogijos kursus Vilniuje, keletą gimnazijų ir t.t. Dabartinė valdžia steigia kursus mokytojų priruošimui, rupindamasi apšvietos reikalais, kad priaugančioji mūsų karta išmoktu rašyti, skaityti lietuviškai bei vokiškai. Vyriausieji iš tokių kursų yra Kaune.

14 rugsėjo trečias mūsų moksleivijos burelis užbaigė mokytojų kursus Kaune. Iš minėtųjų 7 „Ateities“ nr. 54 žmonių — tik 51 išbuvo kursuose iki galo (vienas pagrižo Dv. Seminarijon, o 2 dėl silpnumo tapo paliuosuoti). Sulig kilmės 31 iš jų yra Kauno gub., 14 Suvalkų, 6 Vilniaus gub. Priimant „konkurso“, žinoma nebuvo, todėl bent apie 15 žmonių teturi tik 2-jų klasių išsilavinimą. Jie, žinoma, atvyko proga pasinaudoti. Kitus likimas tiesiog privertė čionai atvykti. Visiems vietos užteko ir sulig išsilavinimo vokiečių kalboje buvo paskirti į du skyrius: klasė A—šiek tiek mokantieji vokiškai ir klasė B—menkiau mokantieji. Kursuose pereita maždaug mokymo medžiaga, reikalinga liaudies mokyklai. Iš lietuviškųjų vadovėlių buvo vartojami tik šie: šv. senojo bei naujojo įstatymo istorijas kun. Paltaroko (šv. Kaz. dr. leid. № 131 ir 124), Gramatika Damijonaičio, elementorius „Šviesa tai galybė“, „Žiupsnelis“, Šimkaus „Dainų dainorėlis“ bei

J. M. Vyskupo dovanotieji „Giesmynėliai“ (Naujalis), (Aleknos „Bažnyčios istorija“ tik 2 dieni tebuvo vartota, nes neturėjo cenzūros leidimo). Išmokta straipsnelis „Geroji širdis“ ir šios eilės: „Birželio rytas kaime“, „Miškas“, „Vilija“ bei sakmė „Žiogas ir skruzdė“. Kiekvienas maždaug turėjo progą laikyti po vieną praktišką pamoką kurso bei kvotimų laike. Kursų „studijuose“ tikybos, lietuvių gramatikos bei gamtės mokino vietiniai Kauno mokytojai, kun. d-ras Šova ir p. Karklys. Nesinori sakyti, kad šių trijų dalykų mes menkliau teisėmokome. (Pradžioje keletą kartų buvo atėjęs p. Naujalis ir mokino bažnytinio giedojimo, bet delei ne nuo jo pareinančių priežasčių jis nebegalėjo toliau lankytis). Kaip čia buvo, taip, bet tie 4 ilgieji ir sunkieji vasaros mėnesiai „neilgai“ truko.

Prieš kvotimus 8. IX. katedroje išryto buvo iškilmingos pamaldos. J. M. Žemaičių Vyskupas atlaikė mūsų intencijai mišias, išdalijo Komuniją visiems, drauge atlikusiems išpažintį ir suteikė sutvirtinimo sakramentą. Po to J. M. pastoralu rankoje ir mitra ant galvos pasveikino mus prabildamas: „Sveikinu jus, mano mieli, susirinkusius čionai užbaigiant savo mokslo kursą!... Pirmoje savo prakalboje J. M. kalbėjo apie mokytojaus svarbą bei idealą ir gale išsitarė, kad mes draugiškame gyvenime pagerinsim, patobulinsim savo būdą, todėl dabar, turėdamas mintį tuos paskutiniuosius žodžius kalbėjo apie tvirtos valios reikalingumą bei josios svarbą, taip kad ši prakalba buvo angštai surišta su pirmąja. Nurodęs, kad šiuose laikuose kiekvienas žmogus yra linkęs prie autonomijos, J. M. kalbėjo apie iniciativos bei tvirtos valios stoką, nurodinėjo pavyzdžius iš mūsų visuomenės gyvenimo ir net siekiančius toliau. Pabrėžęs, kad mokytojas stovi šale misionoriaus bei kunigo, J. M. aiškino, kad mokytojui, kaip visuomenės darbininkui, apart iniciativos bei tvirtos valios reikalinga geras būdas ir meilė, nes visuomenės darbe techniškai įrankiai menklai pasekmingi, čia ypač svarbu geras būdas ir meilė patraukti visuomenės širdims ir joms vadovauti. Nėra vietos čionai daugiau išigilinti, vien tik pasakysiu, J. M. kalba, psichologija paremta, apėmė visą praktiškąjį mokytojaus gyvenimą ir kiekvienas žodelis turėjo gilų turinį. Gale J. M. pataręs studijuoti psichologiškai-pedagogiško turinio veikalus gailestavo, kad negalįs mus apdovanoti „Jaunuomenės auklėjimu“ p. Pečkauškytės, kvietė mus pas save žadėdamas apdovanoti knygutėmis, atsisveikino ir suteikė savo palaiminimą.—12. IX. visi apsilankėme pas Jo M. kurs maloniai su mumis šnekėjo ir kiekvienam padovanojo Bažnytinį Giesmyną ir po 3 Giesmynėlius p. Naujalis, 20 istorijėlių senojo bei nanjojo įstatymo ir tiek

pat katekizmių, Bažnyčios istoriją Alekno, Tikėjimo dalykus, Amžinasis pavyzdys, Literatūros apžvalgą 2 daly Gabrio ir savo Biografijos knygutę Kursų pradžioje kiekvienam buvo dovanota po vieną maž. giesmyneį ir tikybos rankvedėliai. Taip, kad išviso kiekvienas gavo dovanu knygomis bemažko apie 18 rub. vertės. Sunku išreikšti J. M. užuojautą ir meilę, kurią Jis mums išreiškė... Vardan visų tariau nuoširdžiai ačiu Jo Malonybei ir sakau, kad Jis neišnyks iš mūsų atminties!..

Kvotimai tęsėsi 3 dienas. Kvosta šiek tiek iš psichologijos, pedagogikos, metodikos, skaitliavimo, lietuvių bei vokiečių kalbos, istorijos, geografijos, gamtos, tikybos. Apart šių dalykų mokino dainuoti iš Šimkaus „Dainų dainorėlio“, parodyta buvo sode bičių avilys ir mėginta jį analizuoti, keletą kartų buvo kalbėta apie daržininkystę. Istorijos mokinta be rankvedžio, taipogi geografija, gamta ir kiti dalykai. 14. IX. apsilankius miesto viršininkui po dviejų prakalbų buvo padainuota viena vokišką daina ir keletas lietuviškų ir tnomi kursai tapo užbaigti.

Rodos kad greit sulauksime Kaune savųjų lietuviškų kursų.

K. B.

Atsiųstos redakcijai knygos.

Dešimt apdumojimų žmonėms prispaudimuose ir nusiminimuose esantiems. Iš lenkiško vertė *kun. Jurgis Rupka*, Lygumų klebonas. Antra laida. Kaunas 1914 26 psl. in — 18 Kaina 5 kap.

Tretininkų vadovas. Tretininkų taisyklės ir katekizmas, tretininkų Draugijų sutvarkymas, atlaidai ir apeigos (ritualas). Sutaisë *L. G.* Išleido „Zinynas“ Vilniuje 1917, 204 psl. in—18. Kaina 1 rub.

Idealas ir jaunuomenė. Vertė Mokytojas *Gabr. Taučius*. Seinai 1914, 152 psl. Kaina 50 kap.

Ateitininkų Hymnas. Mišriems balsams, fortepianui pritariant. Muzika *Česlovo Sasnauskio*. Kaina 25 kap.

Des Junglings Weg zum Glück von *E. Huch*. 2 und 3 Aufl. Freiburg in Br. Herdersche Verlagshandlung.

Leben des H. Aloysius von Gonzaga Patrons der christlichen Jugend von *Moritz Meschler S. J.* Mit drei Bildern. 13 Aufl. Freiburg i. Br. Herdersche Verlagshandlung 3 M. in Leinw. M. 4.20.

Nonni. Erlebnisse eines jungen Isländers von ihm selbst erzählt. Von *Jon Svensson*. Mit 12 Bildern 3-te verbesserte Aufl. 8 (X u. 356 S.) Freiburg 1916 Herdersche Verlagshandlung M. 3.60 geb. in Leinw. M. 4.80.

„Motinėlei“ užsimokėjo.

Kun. Šurna iš Anykščių	25 r.
„ Ulickas iš Debeikių	25 r.
„ Butvila iš Utenos	25 r.
„ Keraitis iš Pakalnių	20 r.
„ Rudminas iš Dustų	25 r.
„ Stanionis iš Dustų	10 r.
„ Bačkys iš Antazavės	30 r.
„ Birutavičia iš Abelių	10 r.
„ Baršys iš Rokiškio	25 r.
„ Jankauskas iš Rokiškio	30 r.
„ Velžys iš Kamajų	25 r.
„ Šimkunas iš Kamajų	15 r.
„ Čiapas iš Svedasų	30 r.
„ Myleika iš Vyžanų	25 r.
„ Dailidonis iš Vyžanų	20 r.
„ Daukša iš Kuktiškių	10 r.
„ P. Čaglys iš Švenčionių	15 r.
„ P. Prunskis iš Paliušės	10 r.
„ Janulianis iš Lingmėnų	30 r.
„ Michaila iš Kaltinėnų	15 r.
„ Lajeviskis iš Labanavo	30 r.
„ Masaitis	25 r.
„ Deveikis	25 r.
„ Margevičius	25 r.
„ Zymontas	25 r.
Iš lošimo	4 r. 80 k.
Viso labo 554 r. 80 k,	

„Motinėlei“ sudėjo.

Kun. Kirlis	38 r.
Kun. St. Rauba	25 r.
Kun. Duoba	10 r.
Kun. J. Grinevičius	30 r.
Kun. V. Vizgirda	10 r.
Prelatas Oliaka	36 r. 50 k.
Kun. Luckus	10 r.
Kun. Paulianis	25 r.
Kun. Uogintas	10 r.

Kun. P. Turauskis	20 r.
Kun. J. Staugaitis	20 r.
Kun. Dek. Stakauskis	25 r.
Viso labo 231 r. 50 k.	

„Motinėlei“ paaukuota Vilniaus „ateitininkų“ kuopelės.

Kun. K. Rinkevičius	10 Mk.
Vincas Bielskus	5 „
A. Diržys	5 „
J. Grinevičius	5 „
V. Preikštas	6 „
Kun. Strelčiūnas	20 „
Viso labo 51 Mk.	

Be to dar įmokėjo „Motinėlei“.

P—lė Anielė Gulbinaitė	10 r.
----------------------------------	-------

„Ateities“ reikalams.

Kun. L. Šiaučiūnas	10 r.
Kun. Jūsis	12 r. 40 k.

Redakcijos atsakai.

D-ui K. S—ui. „Įvairios mintys“ yra visos klaidingos: tarp b l o g a ir g e r a yra didesnis skirtumas, neg tarp b a l t a ir j u o d a, o sveikas tvirtini, „juodu visai nėra du atskiru dalyku“, nes kyla „iš vienos Pradžios“. Iš vienos pradžios gali kilti daug kas, pav. meilė ir neapykanta, bet nieks, atskyrus nebent kokį sofistą, nelaiko jų pervien. Kad g e r a be b l o g a negalėtų būti, tai ir Dievas, kurs yra visuaugščiausia Gėrybė—*summum bonum*, būtų negalimas. Bet Dievas yra. Tiesa, Jis leido bloga, nes Jis gali ir iš bloga ištraukti gera, bet iš to visai neišeina, kad tai, kas yr bloga nereikėtų rūpintis prašalinti. Tamstos išmanymu „ne bloga reik naikinti, bet gera vykinti“, bet kaip galima gera vykinti, nenai—
kinant bloga? Juk gera vykinimas, pav. sveikatos tai ir yr naikinimas blo—
ga pav. ligos. Te įvyksta žemėj tikra Dievo karalystė, o visa kas yr mora—
liai bloga turės savaime pranykti. Taigi patartumėm sveikam velyk pasi—
stengti geriau pažinti gera vykdinimo sąlygas, negu stengtis apginti ir pa—
teisinti bloga.

Apie rašybą taipgi nedėsime: sveikas klysti manydamas kad č=tš, o c=ts; kad taip nėra, gali Tamsta įsitikrinti iš lenkų bei rusų kalbos, kalne kas kita yra tš, ts, o vėl kas kita č, c, pav. czego (=čego), trzeba

=tšeba); „lica“ ir „lt'sa“ ir tt. Kad vynui, degtinei, alui labiau pritiktų *svaiginančių* negu *svaiginamųjų* gėralų vardas, tai tiesa, bet apie tai buvo jau ir seniau rašyta.

D-ui Kaimiečiui. Straipsnį apie kaimiečius ir moksleivius dedame su redakcijos prierasu.

D-ei Vilčiai. Sveikutė suprantanti eiliavimo taisykles, jieškai harmonijos eilėse, bet deja, daug kur eiliavimo delei mintis tapo suraizgytos, neaiškos. Todel šį kartą Tamstos eilių nedėsime. Palauksime geresnių.

Mok. A. V—ui. „Matematikos terminologija“ įdėsime 11-n n-rin, pridėję tik kai-kur savo pastabas. Labai malonėtumėm kad ir daugiau kas tuo svarbiu klausimu atsilieptu.

D-ui T. Geneliui. „Lupė“ dedame šin n rin. Labai ačiu. Piemenų psichologija Tamstos teisingai nupiešta, bet abejojam, ar sveikam pavyks įtikrinti skaitytojus, kad piemenis šiame atvėjyje nebuvo verti „lupimo“.

D-ui G. P. J—ui. Visi trys Tamstos straipsneliai silpnoki, dėti jų „Ateitin“ negalime. Lauksime geresnių.

D-ui R. Butkur. „Lietuvos sosto paveldėjimas Lietuvoje“ mums tiktu, reikėtų tik bent kiek jis išplėsti ir patobulinti. Horodeckio ir Amičio pasakojimai perilgi ir lietuvių moksleivijai neinteresingi, nors sveiko vertimas neblogas. Be reikalo tik sveikas kaikuriuos mūsų rašytojus pamėgdžioji pradėdamas naujus sakinius nuo žodelio *g i*. Kalbai nei kiek tai gražumo nepriduoda, juoba, kad ir taisyklingumas tokios sintaksės daug kam yra abejotinas. Žmonių kalboj jos mums niekur neteko girdėti nei Zemaitijoj nei Lietuvoj.

D-ui V. Stoniui. Tamstos eilių pluokštą gavome ir mielu noru sunaudosime.

Gerb. kunigams: L. Šiaučiunui, Jusiui, už aukas „Ateities“ palai-kymui ačiu labai žemai.

D-ui B. B—ui. „Didžiojo Kunigaikščio valdžia senovėje“ pasistengsime sunaudoti.

D-ui K. B—ui. „Mokytojų kursų pabaiga“. Gavome, ačiu ir dedame šiu n-rin.

Redaktorius ir leidėjas

PR. A. DAMBRAUSKAS.

Saliamono Banaičio Spaustuvė Kaune Litzmann'o gatvė № 34.